

Formulář pro posuzování diplomových prací

Jméno studenta: Daniyar Sabitov

Studijní program: EKS

Název diplomové práce: *Problematics of Big Data Representation in Media*

Oponent: Mgr. Martin Švantner, PhD.

Okruhy hodnocení diplomové práce:

A) Formální kritéria

Formální struktura a úprava práce, úplnost povinných částí práce, gramatická a stylistická stránka, korektní a jednotné uvádění zdrojů.

Hodnocení (0-10 bodů): **8**

Připomínky a komentáře:

Práce v celku splňuje všechny formální náležitosti kladené na tento typ textů, autor avšak u některých odkazů neuvádí strany a to i u přímých citací (např. s. 21). První polovina práce je napsána spíše žurnalistickým, referenčním stylem, nicméně oceňuji autorovu pečlivost, co se úpravy textu týče.

B) Struktura práce

Jasně formulování problému, vymezení cíle a jeho soulad s obsahem práce, celková koncepce a struktura práce, adekvátnost postupu a návaznost jednotlivých částí práce.

Hodnocení (0-10 bodů): **5**

Připomínky a komentáře:

Hypotéza se mi jeví jako příliš vágní, příliš banálně formulovaná a vlastně nepříliš zajímavá (a to z hlediska očekávaného zjištění nebanálních výsledků), zní následovně:

„This study is designed to assess ***the hypothesis*** that journalists always translate *comprehensively balanced image of Big Data in their articles – they indicate not only the benefits but also the problems and limitations associated with the use of Big Data.*“ (s. 10)

Při postulování takové hypotézy se mi zdá nabíledni, že novináři nebudou/budou něco dělat *vždy* a nejspíše *vždy* nalezneme různě kriticky zabarvené perspektivy.

Podle mého názoru, namísto psaní stručné historie statistiky (o tom níže), mohlo být dané místo věnováno definicím:

- i) toho, jak se vůbec pracuje s pojmem „novinář“ a v jakém píše žánru („datoví novináři“ vs. „publicisté“ vs. „zpravodajové“ vs. „popularizátoři vědy“ atd. atp.)
- ii) toho, co se přesně míní oním „*comprehensively balanced image*“.

iii) a jak zde vůbec rozumět „překlada“.

Autor pak nabízí (s. 9) dle mého soudu příliš široké/vágní a v rámci kvalitativní analýzy v podstatě nezodpověditelné výzkumné otázky, které presentovanou hypotézu činí ještě vágnější, autor uvádí:

- „1. What are the problems and limitations connected with use of Big Data?
2. What kind of persuasive effects may Big Data have?
3. How do journalists represent the Big Data image in the media?“

1. „Problémy a limitace“ lze jistě obecně popsat, od výzkumné otázky bych však čekal přesnější specifikaci (jaké problémy a jaké limitace?); 2. Druhá otázka se mi zdá primárně empirická, těžko měřitelná a odvislá spíše od případného výzkumu respondentů (na koho a jak mají mít údajně persvazivní data „dopad“?); 3. Třetí otázka se pojí s výše zmíněnou konceptuální nedůsledností – otázka je položena obecně, avšak odpovídá se na ni pouze v rámci výzkumu (i když vlivného, avšak pouze) jednoho deníku (NYT).

C) Rozbor tématu

Identifikování a vysvětlení základních pojmů a koncepcí, rozsah a relevantnost použité literatury, úroveň práce s odbornou literaturou, adekvátnost výkladu použitých textů.

Hodnocení (0-10 bodů): **4**

Připomínky a komentáře:

První část textu je vcelku kvalitním akademickým kompilátem napsaným referujícím, místy snad až příliš žurnalistickým stylem. První část práce je tak podobně vágní jako presentovaná hypotéza. Autor velmi povrchně katalogizuje celou širší témat jdoucí od historie statistiky, filosofie a sociologie elektronické kultury, přes etické otázky a problémy dohledu až po rétoriku a persvazi.

Jako je tomu i v případě „dataismu“. V textu jsem neshledal žádné, řekněme fundovanější a kritičtější zhodnocení této koncepce. Navíc je závěr autorova pojednání na toto téma opřený o (až poněkud kazatelsky působící) fallacii, převzatou z futurologické populární literatury (*Homo Deus*): možná že neuznáte, že žirafa je algoritmus, ale „měli byste vědět, že to [dataismus] je současné vědecké dogma a že nerozpoznatelně [*beyond recognition*] mění náš svět“ (s. 12). Pokud něco mění náš svět mimo naše rozlišení jak to, že je to součástí argumentu o změně našeho světa? Navíc hovořit o nějakém „současném vědeckém dogmatu“ v kontextu značně specializovaných a zároveň globalizovaných věd je prostě pouhou naoko dobře znějící frází.

K již zmíněné konceptuální nedůslednosti bych dále podotknul, že mi čtenářsky velmi vadila prohlášení že „dataismus není filosofii, ale je novým náboženstvím“ – od studenta humanitních věd na magisterském stupni bych očekával větší a kritičtější odstup od podobných tvrzení – například už v bazálním rozlišování mezi pojmy jako může v tomto rámci být „ritualizace“, „religiozita“ a tedy „náboženství“. Podobný odstup bych uvítal i v případě autorova, řekněme přesměru instrumentálního, nakládání s pojmem „filosofie“, viz

zejm. s 48, kde se ptá (a má zřejmě namysli spíše „belief“ než „philosophy“): „Is Big Data presented just as a technology or is it also considered as a philosophy or idea?“

Na s. 12 se objevuje mylné, či přinejmenším historicky zavádějící tvrzení:

„Described fascination with data is not something new. People counted and collected data throughout the history, but till the XVII century, such data were not significant; there was no need for and no possibilities to collect and process such information.“

Pokud toto tvrzení platí, co si mám počít např. s dějinami pozorování hvězd? Autor by měl být opět při takových tvrzení přesnější – když totiž říká, že „lidé“ sbírali data po století tak - aniž si to zřejmě uvědomuje - zastává esencialistický pozitivismus nejhrubšího zrna, a to když předpokládá že „datum“ a jeho sběr je historicky invariantní a odlišuje se pouze jakýmsi sociálně artikulovaným zájmem.

V práci však nalezneme tvrzení (s. 16) vycházejících z tábora opačného, representovaného neméně reduktivním a simplifikujícím způsobem: vulgárního konstruktivismu. Statistika je nakonec v autorově optice věcí ideologické, historické a sociální konstrukce. Je třeba říci, že autor dovádí do tohoto extrémního a zjednodušujícího vyznění poznámku Irvine et al., že statistická teorie se vyvinula v historické interakci s konceptuálními změnami obsaženými v dalších vědách a pro politické aj. potřeby.

Podobně zavádějící je autorova karikatura textu B. Latoura, kde z následujícího organicky svázaného argumentu:

„The scientist who was clever enough to succeed in inventing an instrument able to capture the contributions of each bacteria (the same has been done with ants), has produced a much more accurate picture of their aggregates. Here again the opposition is not between a holistic view of the societies (bacteria, ants, monkeys, or humans) and an individualist ones. It is between a first approximation through crude statistical records that loses most of the inner quantification of the organism, and a more refined one that has learned how to follow how each of those organisms inherits and transmits its own individual innovations. Change the instruments, and you will change the entire social theory that goes with them. The only thing to lose is the notion of a structure, distinct from its incarnations, this artifact that compensates for a deficit of information.“ (Latour 2010: 155)

Autor vytrhává pouze:

„Change the instruments, and you will change the entire social theory that goes with them.“

A vytváří z něj tak opět jakési esenciální tvrzení.

Na s. 21 přebírá autor zřejmě ze sekundární literatury zavádějící tvrzení týkající se Durkheimovy sociologie (viz otázka) a interpretuje jej nikoliv jako funkcionalistu, ale jako (velmi prostého) pozitivistu.

Shrnutí, úvodní část (čítající cca 40 stran) je psána ve znamení povrchního zacházení se sociálně a humanitně vědními koncepty.

D) Aspekt originality

Vlastní autorská analýza řešeného problému, schopnost samostatně a tvořivě uvažovat a navrhnout řešení, vlastní argumentační a formulační úroveň.

Hodnocení (0-10 bodů): **7**

Připomínky a komentáře:

Na textu oceňuji provedenou obsahovou analýzu. Nerozumím a rád bych u obhajoby slyšel upřesnění/vysvětlení, proč autor vlastně vůbec hovoří o CDA, když výsledná aplikace je převážně obsahovou analýzou.

E) Význam práce

Formulování jasných a zdůvodnitelných závěrů, adekvátnost a úplnost splnění cílů práce, celková odborná úroveň a přínos práce.

Hodnocení (0-10 bodů): **5**

Připomínky a komentáře:

Oceňuji autorovo zhodnocení výsledků jeho analýzy, avšak za zásadní chybu – u takto vytyčené práce – považuji to, že do závěru se nepromítá takřka nic z první části.

Otázky na obhajobu:

Jak přesně interpretujete vztah Durkheimova pojetí „sociálního faktu“ a pozitivismus „velkých dat“?

Součet bodů (0-50 bodů): **29**

Celkové hodnocení (známka)*: Velmi dobře

Hodnotící stupnice:

50-40 bodů: 1 – výborně

39- 25 bodů: 2 – velmi dobře

24- 15 bodů: 3 – dobře

14-0 bodů: 4 – nedostatečně

* V případě, že některý z okruhů hodnocení A), B), C), D) je hodnocený počtem bodů 0, práce je klasifikována známkou 4.

Datum: 21. 9. 2020, Praha

.....
podpis